

CONTRIBUCIÓ A L'ESTUDI DE LA DISTRIBUCIÓ DEL NERVI MITJÀ

per

M. SERÉS

Resulta sempre interessant estudiar la distribució d'aquest nervi, igual que la del radial i cubital, principalment en sa distribució per la mà. La distribució motora és cosa més resolta i per això hi insistiré ben poc; en canvi, la distribució sensitiva, que és precisament la que té més importància, a fi de determinar en cas de lesió la situació d'aquesta, ha estat objecte de molts treballs, i res demostra tant la dificultat en el seu estudi com els conceptes emetits en aquests; la distribució i origen de les col·laterals dels dits, per exemple, ha estat objecte de les opinions més contradictòries. I es comprèn, per tant, que les zones de distribució, el territori sensitiu d'aquests nervis, hagi estat bastant discutit, en allò que fa referència als límits entre ells.

Essent el mitjà el nervi que té en la mà la distribució més extensa, es comprèn que seràn interessants les donades comprobatories d'aquesta distribució.

Les que porto en aquesta contribució són de dues classes: les unes anatòmiques, obtingudes per mitjà de la dissecció i les altres clíniques, les que'ns proporcionà un cas de paràlisi del nervi mitjà. En un cas de caiguda

sobre el palmell de la mà, hi va haver dislocació de l'escafoides, el qual va produir la lesió del mitjà, i, com a conseqüència, es va presentar paràlisi en els múscles per ell inervats i anestesia total en el territori cutani en que's distribueix; la qual cosa prova que la lesió d'aquest nervi fou molt profunda. La regeneració de les fibres nervioses tingué lloc després, i va reaparèixer la sensibilitat en distinta època que la motilitat, com després veurem.

Donades anatòmiques. — Les donades més importants que en les meves disseccions he trobat, és ço que fa referència a les branques que'l mitjà dóna en el palmell de la mà, a les arteries o nervis vaso-motors i les col·laterals dorsals dels dits (pels dits que's distribueix).

Les branques terminals del nervi mitjà, a l'atravessar el palmell de la mà per a dirigir-se als dits corresponents, donen, per una part, una porció de branques cutànies o sensitives i, per altra, moltes branques vasculars.

Les cutànies neixen a diferents altures dels troncs nerviosos i atravesant l'aponeurosi del palmell de la mà, van a distribuir-se per la pell de la regió hipotenar. En la part alta i en la part mitjana no són molt abundants aquests filets nerviosos, però en la part inferior són tan abundants en tots els casos i en algunes molt més, que formen davant de l'extremitat inferior dels metacarpis una porció de cordes que semblen subjectar la pell d'aquesta regió a la profunditat; de cap manera pot isolar-se la pell d'aquesta regió sense tallar una porció d'aquests filets. Neixen aquests filets de l'extremitat inferior de les branques del mitjà, poc abans de dividir-se aquestes en les col·laterals palmars dels dits i caminant completament envoltats pels pelotons de grassa subcutanis, es dirigeixen a distribuir-se cap a la pell que davant del taló de cada dit forma una petita elevació; per tota la pell d'aquesta regió, davant dels quatre últims dits (i, per tant, també ho fan les ramificacions del cubital)

es distribueixen filets d'aquesta classe, però davant del taló de cada dit es reuneixen diversos d'aquests filets, per a distribuir-se tots ells pel mateix punt: l'elevació que'l palmell de la mà forma davant de l'extremitat de cada dit és el punt principal de concentració i distribució d'aquests filets.

Les branques que'l nervi mitjà dona a les arteries del palmell de la mà són més nombroses del què ordinariament es descriu. De les ramificacions digitals surten una porció de filets que's dirigeixen a la coberta de les arteries i venes, principalment d'aquelles, i d'allí es vénen a acabar; ultra això, alguns d'aquests filets envolten per complet alguna branca arterial, i en algú cas he trobat que alguna de dites branques arterials es divideix per a reunir-se les dues branques després, formant un veritable ullet, que és atravesat per una arteria digital, a la qual dites branques deixen una porció de filets que per sa coberta es distribueixen. Tots aquests filets són sens dubte vaso-motors, que comproba, per tant, que'l mitjà, ultra les fibres motrius i sensitives, conté fibres simpàtiques, que acostumen a ajuntar-se-li en l'arrel del membre o extremitat proximal del braç.

He observat també que de cada branca digital neixen una porció de petits filets, distints de les ramificacions musculars del nervi que's dirigeixen als ventres musculars veïnes. No m'atreveixo a dir que siguin filets sensitius que vagin a distribuir-se pel muscle.

Les col·laterals dorsals dels tres dits mitjans han estat objecte de treballs de Zander, Henle, Richelot, Morestin, Hedón, etc.; però, si repassem llibres, clàssics encara, veurem que se'n fan les més contraries descripcions. Corrent ha estat fins ara la descripció que les col·laterals palmars dels tres dits mitjans (corresponent les de l'índex mitjà i externa de l'anular al mitjà, i la interna de l'anular al cubital) daven en l'arrel del dit, una col·lateral dorsal:

semblava, doncs, que en l'arrel del dit tenia lloc una divisió en col·lateral palmar i dorsal. S'ha d'oblidar per sempre aquesta descripció.

Treballs més moderns, com els de Morestin i Hedón, ja n'admeten dues, una que va a distribuir-se per la cara dorsal de la segona falange i una altra per la cara dorsal de la tercera.

Les meves investigacions m'han convençut que són diverses les branques dorsals que dona cada col·lateral palmar, totes elles de petit volum i que van a distribuir-se per la cara dorsal de les dues últimes falanges. L'ur nombre és molt variable, i en alguns casos n'hi ha alguna de major volum. Aquesta descripció dista molt, per tant, de les que abans he exposat, però ja Richelot admet tres col·laterals dorsals, referint-se potser a les branques dorsals que tenen major volum. Tots aquests filets són d'un volum molt inferior al de la col·lateral palmar, neixen de diferents punts d'aquestes col·laterals palmars i van a distribuir-se per la cara dorsal de les dues últimes falanges.

Donades clíniques. — El cas de lesió del nervi mitjà abans indicat em va permetre explorar la distribució sensitiva d'aquest nervi. La distribució motora, si bé hi havia paràlisi, no podia precisar-se tant per l'exploració dels moviments.

El nervi mitjà, format principalment per fibres que procedeixen de la octava arrel cervical, ve a distribuir-se pel territori que abans he descrit, i va donar la lesió descrita, com a conseqüència, la perduda completa de sensibilitat en els següents punts: en la part externa i mitjana del palmell de la mà, en la cara palmar del polze, índex, mitjà i meitat externa de l'anular, i en la cara dorsal de les segones i terceres falanges dels dits índex, mitjà i meitat externa d'aquestes falanges de l'anular. El territori és, doncs, el que's descriu en els llibres clàssics.

Ara bé; és important fer notar la desigual intensitat de l'anestesia en els diferents llocs d'aquest territori. Si en el centre del territori l'anestesia és absoluta, no passa el mateix quan estem en el límit del seu territori, en el punt de confrontació amb el dels nervis cubital i radial que també es distribueixen per la mà.

El límit entre'l mitjà i cubital es marca molt bé en la palma de la mà, sobre tot en la cara palmar del 4.^t dit; ja no's marca tan bé en la cara dorsal, potser perquè hi ha un petit canvi de col·laterals dorsals en aquest punt.

El límit entre'l mitjà i el radial no's marcava bé, sobre tot en la cara dorsal dels dits; al passar de la cara dorsal de la 1.ª a la 2.ª falange, es passa per graus insensibles d'una zona de sensibilitat a una d'anestesia. Aquí les anastomosis i canvi de branques entre'ls dos nervis donen lloc en aquest límit indecís. La regió tenar és un altre punt en què també es marca malament el límit entre'l mitjà i radial, potser perquè per aquesta regió s'hi distribueixen filets del mitjà i petites ramificacions del filet tenarià de Lejars, fill del radial.

La regeneració del nervi es va marcar de la següent manera: va reaparèixer primer la motilitat i després la sensibilitat en els territoris abans esmentats. Ara bé; aquesta no va reaparèixer en tots els punts al mateix temps: va reaparèixer primer en la part alta del palmell de la mà; després, en la cara dorsal, i després en els dits, primer en la cara dorsal i després en la palmar; en la part pulposa dels dits fou on va tardar més en reaparèixer la sensibilitat.

Departament anatòmic. Facultat de Medicina. Granada.